

1.01
Prejeto 15. 6. 2014

UDK: 172.15: 355(497.4)«19/20»

Tomaž Kladnik*

Domoljubje in Slovenska vojska

IZVLEČEK

Avtor na osnovi proučevanja arhivskih virov in literature obravnava odločilne ukrepe generala Maistra in njegovih borcev, ki so ob koncu prve svetovne vojne in tik po njej zagotovili, da so bile pod poveljstvom generala Maistra vzpostavljene enote, ki so bile sicer formacijsko podobne tistim pred vojno, vendar popolnoma drugačne, predusem nacionalne strukture in linije poveljevanja, ter so odločilno vplivale na oblikovanje severne meje novonastale države. Te dogodke izpred skoraj sto let povezuje z oblikovanjem oboroženih sil in vojaškim delovanjem v času obrambne vojne, ko se je Teritorialna obramba Slovenije iz drugorazredne rezervne vojske, podobno kot leta 1918 »Maistrova vojska«, preoblikovala v sodobne obrambne sile in skupaj s slovensko milico, civilno zaščito in ob podpori prebivalstva nastopila proti nasprotni strani samozavestno in popolnoma enakovredno ter zavarovala nastajanje in obranila neodvisnost slovenske države. Obe pa predstavljata domoljubni imperativ delovanja Slovenske vojske danes.

Ključne besede: Slovenija, vojska, Slovenska vojska, domoljubje, general Maister, obrambna vojna, Teritorialna obramba

ABSTRACT

PATRIOTISM AND THE SLOVENIAN ARMY

On the basis of the study of archive sources and literature the author analyses the decisive measures taken by General Maister and his fighters, ensuring that at the end of World War I and immediately after it units were established which may have been similar to the pre-war units in terms of the formation, but were nevertheless completely different, especially in terms of the national structures and chains of command. These units had a significant effect on the formation of the northern border of the newly-created state. The author associates these events from almost a century ago with the formation of the armed forces and military activities during the Slovenian Independence War, when the Slovenian Territorial Defence was transformed from a second-class reserve army, similarly as »Maister's Army« in 1918, into a modern defence force and opposed the attackers confidently and completely equally in cooperation with the Slovenian militia, civil protection and with the support of the population, thus protecting the establishment of the Slovenian

* dr., polkovnik Slovenske vojske, Center vojaških šol Kadetnica, Engelsova ul. 15, SI - 2000 Maribor; tomaz.kladnik@mors.si

state and defending its independence. Both of these armies represent the patriotic imperative for the operations of the Slovenian Army today.

Keywords: Slovenia, Army, Slovenian Army, patriotism, General Maister, defensive war, Territorial Defence

Uvod

Pripadnost in vrednote vsakega naroda, in s tem tudi vojske, se ohranjajo in ne-
gujejo z ustreznim vrednotenjem in spoštovanjem nacionalne preteklosti, predvsem
tiste, ki obeležuje izgradnjo njene državnosti, ki smo si jo Slovenci dokončno izborili
še le z letom 1991. Kot simbol pripadnosti narodu in vojski in njeni dolžnosti, da ne
glede na žrtve ohrani samostojnost in neodvisnost državnega ozemlja, smo svojim
prednikom, vojakom, dolžni, da ohranjamo spomin nanje kot spomin in opomin
mladim rodovom na njihova dejanja. V preteklosti so naši predniki poskušali ure-
sničiti sanje po samostojni državi in s tem tudi po svoji vojski. Slovenci smo v mi-
nulem stoletju živeli v treh državnih skupnostih. V Avstro-ogrski monarhiji, ki je s
svojo srednjeevropsko identiteto omogočala, da smo vsi Slovenci, čeprav razdeljeni
na pokrajine, živeli v eni državi, v Kraljevini Jugoslaviji, v kateri smo kljub razdeli-
tvi slovenskih dežel med tri države ohranili in krepili svojo matico, ter v Jugoslaviji
po drugi svetovni vojni, med katero je bila Slovenija razkosana med tri okupatorje,
Slovenci pa smo bili kot narod obsojeni na smrt. Kljub temu smo po vojni uredili
mejna vprašanja z močnejšimi sosedi in kot ena od federativnih republik živeli vsaj v
omejeni suverenosti. Na oblikovanje in razpadanje državnih skupnosti, v katerih smo
živeli, pa smo pomembno vplivali tudi Slovenci v uniformah različnih vojsk, ko smo
v pravem trenutku znali poseči v zgodovinska dogajanja in odločiti v korist svojega
naroda. Čeprav smo bili Slovenci pri razpadanju Avstro-Ogrske odvisni pretežno
od mednarodnih dejavnikov, so odločilna, domoljubna dejanja Rudolfa Maistra in
njegovih borcev odločilno prispevala k oblikovanju slovenskega nacionalnega oze-
mlja ter v obdobju demokratičnih sprememb v Sloveniji leta 1991 neizčrpen vir za
oblikovanje Slovenske vojske.

General Maister

Dan svoje slovesne razglasitve je Država SHS na slovenskem ozemlju dočakala
brez svojih oboroženih sil. Odpoved pokorščine cesarju, ki jo je skupina slovenskih
častnikov izrazila ob razglasitvi države v Ljubljani, je imela sicer velik simbolni, a
majhen praktični pomen. Načrti, še manj pa ukrepi slovenskih političnih sil, ki so
vodile osamosvojitve slovenskega naroda, glede nacionalne osamosvojitve na voja-
škem področju niso bili natančni izoblikovani, saj so jih omejevale razmere, v katerih
je nastajala država. Prebivalstvo in območje nove države sta bila do dneva osamo-

svojitve 29. oktobra v okviru Avstro-Ogrske, ki je izvajala popolno suvereno oblast. Lastne oborožene sile se zaradi upanja v načelo proste nacionalne samoodločbe, ki ga je razglasil ameriški predsednik Wilson, niti niso zdele tako pomembne. Poleg tega je bilo osamosvojitveno južnih Slovanov pod delnim vplivom protivojne propagande, ki jo je slovenska politika vodila od leta 1917, učinkovala pa je skupaj s splošno naveličanostjo vojakov v petem letu vojne. Vojaške enote, v katerih je bila večina mož Slovencev, slovenski polki, na katere je računalo tudi osamosvojitveno gibanje, so bile na frontah ali nameščene zunaj slovenskega ozemlja. Zahteve nacionalnih predstavništev, da avstrijska vlada nacionalne polke odpokliče s front, je le ta vztrajno zavračala ter šele 31. oktobra dovolila, da se častniki na lastno željo lahko podredijo narodnim svetom. Najbolj daljnosežno in tudi najpomembnejše je bilo delovanje slovenskih častnikov v nacionalno mešanem Mariboru.¹

Položaj v Mariboru se je konec oktobra in v začetku novembra 1918 zelo zapletel, saj sta hoteli imeti oblast nad njim in Spodnjim Štajerskim dve nastajajoči državi, Država Slovencev, Hrvatov in Srbov ter Nemška Avstrija. Narodni svet za Štajersko je bil ob narodni vladi za Slovenijo sicer še zmeraj politično zastopstvo z nekaterimi izvršilnimi pooblastili, vendar pa so bila ta sporna, ali pa bi jih bilo treba prenesti na druga izvršilna telesa. V Mariboru so ostali vsi civilni organi, izvoljeni in imenovani še v monarhiji, med njimi mestni občinski svet, okrajni svet in sodišča ter orožništvo in policija, ki sta bila trdno v nemških rokah. Posebej pomembno in odločilno pa je bilo vprašanje vojaške oblasti in pripadnosti vojaških formacij na območju Maribora in Spodnje Štajerske. Ukrepi nadrejenih poveljstev so si pogosto nasprotovali, položaj pa je oteževalo vojaštvo na poti domov.²

Narodni svet za Štajersko je skušal 29. in 30. oktobra nastopati v imenu nove države nasproti nemško opredeljenemu občinskemu svetu Maribora, nemškemu Narodnemu svetu za Spodnjo Štajersko in avstrijskim oblastem. Major Rudolf Maister, poveljnik 26. črnovojniškega okrožja v Mariboru, ki se je udeleževal sej Narodnega sveta za Štajersko, se je zavzemal za odločnejšo politiko do nemštva. 1. Novembra se je na sestanku poveljnikov in višjih častnikov, ki ga je sklical štacijski (mestni) poveljnik, polkovnik Anton Holik, za katerega je bilo samoumevno, da mesto pripada Nemški Avstriji, razglasil za vojaškega poveljnika Države SHS v mestu ter z osebnim pozivom v vojašnici 26. strelskega polka na svojo stran pridobil prvo vojaško enoto ter mu je nato uspelo sestaviti še dve vojaški enoti s skupaj približno 160 vojakov ter z njimi zasesti večino vojašnic ter posamezne strateške točke v mestu. Dopolodne istega dne se je Narodni svet za Štajersko odzval na njegovo zahtevo po podelitvi poveljniškega položaja in generalskega čina in si s tem pridobil tudi politično podporo.³

¹ Bogdan Krizman: *Raspad Austro-Ugarske i stvaranje jugoslovenske države*. Zagreb 1977, str. 50, 89–90.

² Prav tam.

³ Lojze Ude: *Boj za severno mejo*. Maribor 1977, str. 184–186.

Še isti dan je Maister izdal ukaz, s katerim je uravnaval svojo vojaško oblast ter zelo korenito posegel v vojaško organizacijo v mestu in pokrajini. Tako že v prvi točki svojega povelja o prevzetju poveljstva objavlja, da je Jugoslovanski Narodni svet imenoval za generala in mu poveril vojaško poveljstvo nad Spodnjim Štajerskim, proti severu do severne meje okrajnih glavarstev Slovenji Gradec, Maribor, Radgona, obenem pa je prevzel tudi vojaško postajno poveljstvo v Mariboru. Nato zapiše, da bo z »vsemi sredstvi, ki so mi na razpolago, skrbel za mir in red v mestu in sploh, zlasti na Spodnjem Štajerskem, in čual zasebno in državno lastnino«. Vsi polki, poveljstva in ustanove so mu morali javiti številčno stanje jugoslovanskih častnikov in moštev, ki so ostali v svojih vojašnicah, razen 47. pešpolka, ki se je s svojim jugoslovanskimi vojaki preselil v vojašnico strelskega polka štev. 26. Nemško avstrijsko vojaštvo je odpustil oziroma nastanil v dravski vojašnici, kjer je moralo biti do 3. novembra pripravljeno na odhod v Lipnico. Poveljnik 47. pešpolka pa je moral do takrat predati vojašnice jugoslovanski vojaški upravi.⁴

3. novembra 1918 ob 11. uri je nemški del 47. pešpolka, 17 častnikov in 390 vojakov in podčastnikov, defiliral pred generalom Rudolfom Maistrom in odkorakal iz Maribora prek Špilja v Lipnico. Ukaz za odhod je dal Maister, verjetno pa je bil tudi posledica novice, podtaknjene v avstrijske časnike, da so v Ljubljano prispele angleške čete in da so na poti proti Mariboru. S tem se je vojaški položaj Maistra sicer izboljšal, vendar je imel na začetku le malo svojega vojaštva, nekaj sto, ki so se mu pridružili ob prevzemu vojaške oblasti v mestu. Za službo v svojih enotah je ognjevit vabil slovenske častnike in vojake, ki so se vračali domov skozi Maribor. Tako je 4. novembra na mariborski železniški postaji pregovoril 100 mož slovenskega 2. gorskega strelskega polka (v katerem je Maister do premestitve v Przemysl služil kot častnik), ki so se vračali v Ljubljano iz štajerskega Ennsa, 5. novembra pa 150 srbskih vojakov, nekdanjih avsto-ogrskih vojnih ujetnikov, ki so se v večji skupini vračali domov v Srbijo. Kot vojaki antante so po Maistrovih ukazih opravili marsikatero pomembno nalogo, vendar so zbujali med nemškim prebivalstvom tudi odpor. Nemški železničarji so zaradi njih celo stavkali. Vendar to ni zadoščalo. Ugotovil je, da bo lahko uspešno izpopolnil slovensko vojsko na svojem območju, ki je bilo 1. novembra 1918 poimenovano SHS vojaško poveljstvo za Spodnji Štajer, le z razglasitvijo mobilizacije. Sicer je bil njegov poziv za mobilizacijo izdan po predhodnem ne posebno obvezujočem ukazu, s katerim je uravnaval svojo vojaško oblast, bil pa je zelo odločen. Tako so se morali vsi državljani Spodnje Štajerske, častniki, tem enaki črnovojniki in moštvo – rojstnih letnikov 1879 do 1900, zglasiti 18. novembra ob 8. uri dopoldne v Celju, v vojašnici 87. Pešpolka, tisti, ki so bili doma iz okrajnih glavarstev Celje, ekspozitura Mozirje, Brežice, Konjice, Slovenj Gradec in mesto Celje, ter v Mariboru v domobranski vojašnici tisti, ki so bili doma iz okrajnih glavarstev Maribor, Radgona, Ljutomer, Ptuj ter iz mest Maribor in Ptuj. Izvzeti so bili: zdravniki, ki so bili do takrat oproščeni vojaščine, za vojaško

⁴ Pokrajinski arhiv Maribor (PAM), fond Prevrtni dogodki na Štajerskem, šk. 1/2037, Ukaz o vojaški oblasti; Bruno Hartman: Rudolf Maister. Ljubljana 2006 (dalje Hartman, Rudolf Maister), str. 44.

službo med vojno nesposobni, vojaki, ki so že služili v jugoslovanski vojski, duhovniki, posamezniki, ki so imeli zdravniško dokazane bolezni ali bili pohabljeni, ter tisti, ki so bili za oblasti in podjetja potrebni za vzdrževanje javnega reda, prehrane, prometa, in so morali s tem v zvezi poslati prošnjo za oprostitev vpoklica na Vojaško poveljstvo za Spodnji Štajer v Mariboru. Plača od dneva prihoda je znašala 5 K na dan za podčastnike in 4 K za poddesetnike in vojake brez sarže za ves čas vojaške službe. Za hrano, stanovanje in obleko je bilo poskrbljeno. Zaradi problemov s prehrano pa je moral vsak s seboj prinesiti za dva dni živil. Za tiste, ki poziva ne bodo upoštevali, pa je bilo zagroženo, da »ga bomo smatrali dezertterjem, pritirali ga bodo k zglašenju orožniki ter bo po starih naših postavah kot izdajalec domovine najstrožje kaznovan«.⁵

Maistrov mobilizacijski ukaz je bil, kljub temu da je bil sestavljen v ostrem vojaškem jeziku in kljub protestom nemško avstrijske vlade in mariborskega mestnega sveta, uspešen. Tako se je lahko lotil dopolnjevanja organizacijske strukture svojih enot. Ta je temeljila na sklepu narodnega sveta SHS v Zagrebu z dne 31. oktobra 1918 o ustanovitvi II. vojaškega okrožja v Ljubljani in slovenske vojske. Le-to je odredilo organizacijo narodne, slovenske, armade po dotedanjem avstro-ogrskem ozemeljskem načelu. Tako je od 18. novembra 1918 potekalo organiziranje slovenske vojske in k vojaškemu poveljstvu za Spodnji Štajer, ki mu je poveljeval Maister, so spadali:

1. Mariborski pešpolk, ustanovljen 21. novembra 1918 (prej 26. strelski polk). Za poveljnika je bil imenovan podpolkovnik Avgust Škrabar. Polk je imel tri bataljone in dopolnilni bataljon. V njem je bilo okrog 1900 mož in 60 častnikov. Obo-roženi so bili z 39 težkimi strojnici, 42 lahkimi strojnici in 1038 ročnimi granatami.
2. Celjski pešpolk, ustanovljen v drugi polovici novembra 1918. Štel je 1005 mož in 65 častnikov.
3. Tržaški bataljon, nastal sredi novembra 1918, sestavljali so ga vojaki in častniki nekdanjega tržaškega 97. polka in drugi primorski prostovoljci, ob koncu novembra je štel 535 mož in 38 častnikov.
4. Topniško poveljstvo Maribor je imelo konec novembra 1918 295 mož, 20 častnikov in 12 topov.
5. Mariborski dragonski polk je bil ustanovljen že 1. novembra 1918. Takratnemu Mu je poveljeval rezervni poročnik Dragotin Lončarič. Dragonci, konjeniki so patroljirali po mestu in stražili.
6. Letalska stotnija Maribor se je oblikovala v začetku novembra 1918. Posegla je v boje na Koroškem in opravljala opazovalne polete nad Prekmurjem.

Pod Maistrovo poveljstvo so sodili še štab vojaškega poveljstva za Spodnje Štajersko, mariborsko mestno poveljstvo, orožarna, intendantura, proviantura, dve vojaški bolnišnici, obveščevalna služba, cenzura, vojaška godba in mariborska vojaška realka,

⁵ PAM, fond Prevrtni dogodki na Štajerskem, šk. 1/2037, Poziv za mobilizacijo; Hartman, Rudolf Maister, str. 45, 52.

kjer so se pripravljali bodoči častniki, in je pod poveljstvom podpolkovnika Davorina Žunkoviča postala prva slovenska vojaška šola.⁶

Ob oblikovanju enot pa so njeni pripadniki prisegli novi državi:⁷

»Prisegam in se rotim pri Bogu Vsemogočnemu in svoji časti, da hočem zvesto služiti in z vso svojo dušo, z vsem svojim srcem, vso svojo voljo služiti vladi Narodnega sveta Slovencev, Hrvatov in Srbov kot ljudski in zakoniti oblasti. Prisegam sebi in svojim dragim, svoji deci in svojim roditeljem, da hočem odredbe narodnega sveta Slovencev, Hrvatov in Srbov brezpogojno, povesod, v vsakem času izvrševati in da hočem biti pokoren ukazu predpostavljenih zapovednikov in vsem narodnim postavam in zakonom za napredek, edinstvo, svobodo in moč. Tako hočem in v to mi pomagaj Bog!«

Podobno kot je za Slovence hotel s svojimi vojaki Maister, je želel ob propadu monarhije z ustanovitvijo nemške Schutzwehr mariborski mestni svet za Nemce. Številčno stanje nemške garde se je večalo tako, da je 23. novembra 1918 štela že 1500 mož in 100 oficirjev. Ker je vse bolj ogrožala pridobitve slovenske vojske, je bilo samo še vprašanje časa, kdaj bo prišlo do spopada oziroma kdo bo prvi povlekel odločilno potezo. In ponovno jo je Maister. Veliko število vojakov, ki jih je mobiliziral, oblikovanje vojaških enot, njihova dobra razmestitev po mestu in okolici, podrobno izoblikovan načrt ter ne nazadnje tudi pogojno soglasje Narodne Vlade SHS so bili dobra predpriprava za akcijo razorožitve Schutzwehra, ki se je pričela 23. novembra 1918 ob štirih zjutraj. Bila je opravljena v 47. minutah, točno po načrtu in brez večjih incidentov. Razorožitev Schutzwehra je bila tako druga velika zmaga Maistra nad Nemci v boju za Maribor. Kmalu po tem je razpustil nemški magistrat, mestni občinski svet in določil komisarja mesta, ki je 2. januarja 1919 prevzel župansko oblast. Prav tako so Slovenci prevzeli mestno policijo, sodstvo, šolstvo in upravo. Slovenske vojaške enote pa so na ukaz generala Maistra pričele zasedati ozemlje ob narodnostni meji.⁸

Narodna vlada SHS je nato 22. novembra 1918 izdala sklep številka 151 o začasni ureditvi poveljstev pri II. vojnem okrožju, ki ga je SHS Vojaško poveljstvo za Spodnji Štajer v Mariboru prejelo 26. 11. 1918. V njem je določeno, da generalmajor Maister poveljuje kot poveljnik »Štajerskega obmejnega poveljstva SHS v Mariboru« vsem četam v tem prostoru, in to od ogrsko – hrvaško – štajerske meje do vključno črte po generalni karti: Aich, Bleiburg, Δ1637 Travnik in na jugu do južne meje okrajnih glavarstev Ptuj, Maribor, Slovenj Gradec. Na tem območju so mu bila podrejena vsa poveljstva, enote, vojaške bolnišnice, oskrbovališča in zavodi. Pešpolk številka 47 so združili s strelskim polkom številka 26. Oddelek gorskega strelskega polka številka 2 je moral Maister do 1. decembra napotiti v Ljubljano, oddelke pešpolka številka 87 pa v Celje, vendar šele, ko bo imel dovolj lastnih enot. »Sčasoma« so morali vzpostaviti delovanje dragonskega polka številka 5, vsi bivši topničarji 26. strelskega polka

⁶ Hartman, Rudolf Maister, str. 56–57.

⁷ Prav tam.

⁸ PAM, fond Prevratni dogodki na Štajerskem, šk. 1/22.

in 47. pešpolka pa so se morali zgledati pri topničarskem poveljstvu v Mariboru. Maistrov dosedanji štab je tudi po novem deloval v isti sestavi kot pred tem, s tem da se mu je v štab dodelil generalštabni stotnik Jernej Ankerst. Poveljniki polkov so morali, »v kolikor jim to dopušča število moštva«, oblikovati enega ali več bataljonov s tremi stotnjami, s »po 4 častniki in cca 100 mož« in eno stotnijo »težkih strojnih pušk« ter v kolikor je bilo to možno, pri vsaki stotnji še četrti vod z oborožitvijo »lahkih strojnih pušk«.⁹

Vendar pa se nemško-avstrijski prebivalci propadle države niso kar tako sprijaznili z Maistrovimi ukrepi. Višek odpora priključitvi Maribora novi jugoslovanski državi je ob številnih člankih v časnikih, provizoričnemu plebiscitu za priključitev Maribora in okolice nemško-avstrijski državi, incidentom na mejnih območjih in mestih, dosegel 27. januarja 1919 ob drugem obisku opazovalca Združenih držav Amerike, podpolkovnika Shermana Milesa, in to z velikimi demonstracijami po mariborskih ulicah, ki so dosegle višek s streljanjem in mrtvimi na Glavnem trgu pred mestnim magistratom. Maister je naslednji dan izdal ukaz o preprečevanju kaljenja miru v mestu, poverjenik Narodne vlade za prosveto Verstovšek pa je 29. januarja razpustil mariborsko gimnazijo, realko in učiteljsiše, saj so se gojenci le-teh v veliki večini udeležili demonstracij, profesorji pa so bili odpuščeni.¹⁰

Obrambna vojna 1991

Demokratski procesi, ki so se pričeli konec osemdesetih let prejšnjega stoletja v (Socialistični) Republiki Sloveniji (RS), so največje nasprotovanje doživeli v vojaškem vrhu Oboroženih sil (OS) Socialistične federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), ki so jih tvorile Jugoslovanska ljudska armada (JLA) kot zvezna vojska, ter teritorialne obrambe (TO) posameznih republik, katerih naloga v obrambi države je bila predvsem varovanje zaledja glavnih front ter delovanje na začasno zasedenem ozemlju.¹¹ Formalni vrhovni poveljnik OS je bilo Predsedstvo SFRJ, dejansko pa jih je obvladovalo konzervativno in demokratičnim spremembam v SFRJ nenaklonjeno vodstvo Zveznega sekretariata za ljudsko obrambo (ZSLO) ter Generalštaba Oboroženih sil (GŠOS) SFRJ. V Sloveniji se je TO od njene ustanovitve leta 1968 sicer razvijala drugače kot v ostalih republikah zvezne države. Tako so mnogi izmed njenih maloštevilnih poklicnih pripadnikov, in še bolj njen večinski rezervni sestav, v njej videli ponovno obuditev ideje slovenske vojske. Vendar se je, tako kot že mnogokrat prej v zgodovini slovenskega naroda, izkazalo, »da prihodnost pripada pogumnim« oziroma tistim pripadnikom TO RS, ki so brez pomisleka podprli demokratične spremembe v svoji domovini. Med temi zagotovo ni bilo vodstvo Republiškega štaba za Teritorialno obrambo RS (RŠTO), ki je že 14. januarja 1990 z ukazom podreje-

⁹ PAM, fond Prevrtni dogodki na Štajerskem, šk. 4/200, Sklep številka 151 o začasni ureditvi poveljstev pri II. vojnem okrožju.

¹⁰ PAM, fond Prevrtni dogodki na Štajerskem, šk. 3/98.

¹¹ Strategija oboroženega boja. Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo, Beograd 1985, str. 102–113.

nim občinskimi štabom TO zahtevalo, da se izdelata in se mu pošlje natančen pregled orožja, streliva in minsko eksplozivnih sredstev, ki so jih v posameznem občinskem štabu TO hranili zunaj skladišč JLA.¹² Namen tega ukaza, ki je dejansko pomenil začetek razoroževanja enot in poveljstev TO RS, je bil viden na sam dan primopredaje dolžnosti članov Izvršnega sveta RS, saj je 15. maja 1990 RŠTO izdal ukaz o razorožitvi TO oziroma predaji hranjenja orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev, ki so izven objektov JLA, v objekte JLA.¹³ Novo republiško vodstvo je na ta ukaz reagiralo takoj in novi sekretar za ljudsko obrambo Janez Janša je občinskim upravnim organom za ljudsko obrambo poslal brzojavko, s katero je prepovedal oddajanje orožja v objekte JLA.¹⁴

Zaradi spora med RS in RŠTO oziroma ZSLO, predvsem pa zaradi odvzema orožja TO Slovenije, je bila z namenom zavarovanja ukrepov nastajajoče slovenske države ustanovljena Manevrska struktura narodne zaščite (MSNZ). Uradno je pričela z delovanjem 29. avgusta 1990, ko je republiški sekretar za notranje zadeve Igor Bavčar imenoval Toneta Krkoviča, rezervnega kapetana I. razreda, za načelnika (manevrske strukture) Narodne zaščite. S tem je bila ustanovljena posebna oborožena organizacija, ki je bila sposobna slabe tri mesece po razorožitvi slovenske TO, ob tesni naslonitvi na specialno enoto in posebne enote slovenske milice, zavarovati Slovenijo pred kakršnim koli oboroženim presenečenjem. MSNZ je nastala zaradi dobro organizirane in tajne akcije ter bila organizirana v vseh trinajstih pokrajinah (TO) v Sloveniji, v katerih so bili imenovani načelniki MSNZ, ki so tesno sodelovali s poveljniki posebnih enot milice. Osnovni namen oblikovanja MSNZ je bilo zavarovanje ukrepov nastajajoče slovenske države, ki je bila tedaj in pozneje najbolj ogrožena s strani JLA. MSNZ je zagotavljala, da so prek nje republiški organi in predsedstvo republike dejansko vodili in poveljevali TO Slovenije. Temeljni obrambni načrt MSNZ je bil preprost in logičen. V primeru oboroženega posega JLA (oz. JA) bi morala MSNZ zavarovati ključne objekte, hkrati pa s hitrimi napadi na skladišča orožja in vojaške opreme zagotoviti možnost za vpoklic popolnih formacij TO. Izdelani so bili podrobni načrti za posamezna skladišča in druge pomembne objekte. Po pokrajinah in občinah so bile sestavljene udarne skupine in jurišni odredi, katerih formacije so bile prilagojene razpoložljivemu orožju in opremi. Mobilizacijski dokumenti so bili v največji tajnosti izdelani za sklic novih enot, ki so bile mobilizirane po načelu samopoziva, brez dodatne kurirske službe z izdelanim posebnim sistemom šifriranega obveščanja. Ustanovljena so bila tudi mnoga tajna skladišča za orožje in vojaško opremo. Že poleti 1990 pa se je začelo zbirati informacije o JLA, na osnovi katerih so bile izdelane ocene ogroženosti, formacije MSNZ in načrt delovanja. MSNZ je zatorej treba obravnavati v funkciji priprav na obrambo slovenskega pro-

¹² Vojaški muzej Slovenske vojske (VMSV), fond Vojna za samostojnost Slovenije 1991 (dalje Vojna 1991), Ukaz št. 16/4-90 z dne 24. 1. 1990 o pregledu skladiščnih objektov in skladiščnih sredstev OVO zunaj kompleksa JLA.

¹³ VMSV, Vojna 1991, Ukaz št. 625/1-90 z dne 15. 5. 1990 o hranjenju oborožitve in streliva TO.

¹⁴ Janez J. Švajncer: *Obranili domovino*. Ljubljana 1993 (dalje Švajncer, *Obranili domovino*), str. 11–13; Albin Mikulič: *Uporniki z razlogom*. Ljubljana 2005 (dalje Mikulič, *Uporniki*), str. 21–23.

stora in bodoče samostojne ter neodvisne države. To je bila enkratna organizacija, ki je morala, v času prenove TO delovati kot oborožena sila Slovencev v pripravah na osamosvojitveno vojno.¹⁵

S sprejetjem svežnja ustavnih amandmajev, s katerimi je Skupščina RS 27. in 28. septembra 1990 odpravila veljavnost zveznih dokumentov, ki so bili v nasprotju z republiško ustavo, med drugimi tudi, da sta služenje vojaškega roka in slovenska TO v izključni pristojnosti Republike, so bili izpolnjeni tudi formalno pravni pogoji za ponovni prevzem poveljevanja nad celotno TO RS. Tako je Predsedstvo Republike Slovenije že 28. septembra 1990 imenovalo majorja Janeza Slaparja, dotedanjega poveljnika Pokrajinskega štaba TO za Gorenjsko, za vršilca dolžnosti načelnika RŠTO. Le-ta je 4. oktobra ob predhodnem soglasju Predsedstva RS imenoval vršilce dolžnosti komandantov TO pokrajin.¹⁶

Hkrati s procesom vzpostavljanja redne vojske, oblikovanjem učnih centrov za usposabljanje nabornikov na Igu in v Pekrah so se odvijale intenzivne priprave na obrambo države. Na upravičenost le-teh so pričali predvsem odnosi med Slovenijo in zveznimi oblastmi, ki so bili izredno napeti, o čemer priča korespondenca med njimi.¹⁷ Kljub vsem pritiskom in grožnjam pa so se priprave na neizogiben oboroženi spopad nadaljevale. Tako je bil 17. decembra 1990 v Kočevski Reki organiziran prvi javni postroj enote, TO in to 30. razvojne skupine TO, iz katere se je kasneje oblikovala 1. specialna brigada MORiS kot prva popolnoma poklicna enota TO. S postrojem enote so bili slovenski javnosti in morebitnim nasprotnikom prikazane priprave in pripravljenost na obrambo samostojnosti, ter kot je dejal predsednik Izvršnega sveta RS Lojze Peterle, zadišalo je po slovenski vojski. V decembru so v TO dobili prvi kontingent orožja, nabavljenega v tujini (40 pištol Beretta, 400 pušk SAR in 10 protioklepnih orožij Armbrust) in nato v letu 1991, do začetka vojne, še dva kontingenta orožja. TO je tako že lahko zagotavljala: 1/pripravljenost na vseh ravneh poveljevanja in aktiviranja štabov ter intervencijskih enot v času do dveh ur; 2/operativno pripravljenost vseh štabov, 85 skupin za oviranje, 92 protioklepnih skupin, 59 oddelkov, 240 vodov, 142 čet, 33 odredov vodne sestave, 11 odredov četrne sestave in 6 bataljonov. Skupaj je to predstavljalo ekvivalent 378 čet ali 94 bataljonov. Za 35.000 pripadnikov so imeli zagotovljeno orožje in pehotno strelivo, 1024 protioklepnih orožij in še dodatnih 1106 protioklepnih orožij za enkratno uporabo, 203 kose orožja za podporo, 99 protiletalskih orožij, 42 protiletalskih raket ter 33.000 kg razstreliva. S temi sredstvi bi lahko uničili več kot 180 tankov; 3/zavarovanje

¹⁵ VMSV, Vojna 1991, Odločba o imenovanju načelnika Narodne zaščite št. 0001-1-Z-2/13-90 z dne 29. 8. 1990 in Direktiva načelnika Narodne zaščite Republike Slovenije za demonstracijsko, delno ali popolno uporabo MSNZ z dne 7. 9. 1990; Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana 1996, str. 437; Mikulič, Uporniki, str. 42–50.

¹⁶ VMSV, Vojna 1991, Prisega Janeza Slaparja z dne 28. 9. 1990; Odredbe RŠTO o imenovanju vršilcev dolžnosti komandantov TO pokrajin, št. 14/20–90 z dne 4. 10. 1990; Švajncer, Obranili domovino, str. 94, 105.

¹⁷ VMSV, Vojna 1991, Predlog odgovora na delegatsko pitanje, Kabinet saveznog sekretara ZSLO, Beograd, št. 459–28 z dne 29. 10. 1990.

mirnodobnih in vojnih lokacij, mobilizacijskih zbirališč, skladišč in transportov ter zavarovanje objektov posebnega pomena; 4/nadzor in nasilno odpiranje meje, preprečevanje uporabe enot JLA, blokado kasarn, preprečevanje izvoza MTS, oviranje, nasilni prevzem skladišč in objektov armade; 5/vzpostavitev zbirnih centrov za slovenske nabornike in centrov za sprejem starešin, ki prebegnejo.¹⁸

18. marca 1991 je predsedstvo RS ustanovilo Republiško koordinacijo, ki je bila operativno koordinacijsko telo za primer izrednih razmer. S tem je bil ustanovljen organ, ki je usklajeval vse obrambne priprave na slovensko osamosvojitve in je v vojni vodil vse vojne operacije TO, policije in civilne obrambe. Praktično je šlo za organ, ki je uskladal vse obrambne in varnostne priprave in nato v vojni opravljal naloge štaba vrhovnega poveljnika. Vlogo vrhovnega poveljnika pa je po ustavi opravljal Predsedstvo Republike, razširjeno s predsednikom vlade in skupščine. Pri njihovem delu so sodelovali še ministri za obrambo, notranje in zunanje zadeve, informiranje, ter poveljnika oziroma načelnika republiškega štaba za TO in civilno obrambo. Vodila sta jo republiška sekretarja za notranje zadeve in za obrambo Igor Bavčar in Janez Janša. Sprva je delovala v prvem nadstropju stavbe Izvršnega sveta RS, od 28. junija pa v kletnih prostorih Cankarjevega doma v Ljubljani.¹⁹

26. junija 1991 je bil v okviru svečanosti ob razglasitvi neodvisnosti države na Trgu Republike v Ljubljani prvi postroj častne enote TO. Hkrati pa se prične zavzemanje slovenskih mejnih prehodov s strani JLA in zvezne milice, prelet letala jugoslovanskega vojnega letalstva v nizkem letu nad prizoriščem proslave ob razglasitvi samostojnosti ter prvi strelji pripadnika JLA v Divači, kar je pomenilo pričetek načrtovanega, usklajenega in enotno vodenega napada JLA na slovensko suverenost. Prične se z odhodom tankov iz vojašnice tankovske brigade na Vrhniki in s kolono oklepnih bojnih vozil, ki je pripeljala s Hrvaške in je bila najprej zaustavljena v Pogancih. Kot odgovor na bojno delovanje JLA je načelnik RŠTO polkovnik Janez Slapar izdal ukaz o bojnem delovanju TO, oziroma, da »se z odločnim bojnim delovanjem, s težiščem na dejstevanju po oklepnih enotah in drugih sredstvih tehnike zagotovi realizacijo načrtovanih nalog, da se z uporabo razpoložljivih borbenih sredstev zagotovi varovanje objektov, meje in komunikacij ter prepreči manevre enotam JLA.«²⁰

Agresijo na Slovenijo začno enote in poveljstva JLA izvajati 26. in 27. junija 1991 iz naslednjih korpusnih območij, ki so bila podrejena 5. vojaškemu območju v Zagrebu: 13. korpus, poveljstvo na Reki, 14. korpus, poveljstvo v Ljubljani, 31. korpus, poveljstvo v Mariboru, 32. korpus, poveljstvo v Varaždinu, 10. korpus, poveljstvo v Zagrebu in 5. korpus vojaškega letalstva in protizračne obrambe, poveljstvo v Zagrebu. Tako je imela JLA v Sloveniji dvajset do petindvajset tisoč vojakov, približno 250 tankov stalne sestave in približno 100 tankov, ki so v Slovenijo prišli iz Hrvaške, ter okoli 300 oklepnih vozil različne namenskosti (transporterji, protiletalski topovi,

¹⁸ VMSV, Vojna 1991, Poročilo in pričevanje generala Janeza Slaparja.

¹⁹ VMSV, Vojna 1991, Sklep Predsedstva RS o ustanovitvi operativnega koordinacijskega telesa za primer izrednih razmer, št. 800-03-7/91 z dne 18. 3. 1991.

²⁰ VMSV, Vojna 1991, Ukaz načelnika RŠTO z dne 27. 6. 1991 ob 9:50; Švajncer, Obranili domovino, str. 27.

poveljniška vozila, izvidniška vozila ... idr.). Na štirih letališčih z betonskimi vzletno-pristajalnimi stezami (Cerklje, Maribor, Brnik in Portorož) pa je bilo na začetku spopadov približno 90 letal in 50 helikopterjev.²¹

Slovenski TO je poveljeval RŠTO. Sestavljali so jo zaščitna brigada in sedem pokrajinskih štabov, ki so bili razdeljeni na 26 območnih štabov. Že prvi dan spopadov je bilo angažiranih 15.000 mož, v celoti pa 35.100 mož. V slovenski TO je bilo 500 profesionalcev, med katere so sodili tako delavci na starešinskih dolžnostih kot administrativno-tehnično osebje. Njeni pripadniki so bili oboroženi s pehotnim orožjem, z orožjem za podporo (minometi, topovi itd.), z orožjem za protioklepni boj ter z lažjim topniškim orožjem za protiletalsko obrambo (rakete Strela 2 M). Prav tako pa se je v njeno oborožitev vgrajevalo zaplenjeno orožje JLA, ki je omogočalo oblikovanje novih enot, kot so bile tankovske čete, baterije za protiletalsko obrambo itd. Slovenske policijske enote, ki so v spopadih odigrale izjemno pomembno, pogosto ključno vlogo, so šteje 7.100 ljudi (vključno z informacijski sistemom in pomožnimi službami). V segmentu priprav na agresijo in vodenje odpora je v vojnih operacijah oborožene sile podpiral sistem Civilne obrambe, ki je s svojimi aktivnostmi bistveno pripomogel k zmagi v osamosvojitveni vojni. V okviru bojnih operacij in izven njih so pripadniki civilne obrambe pod vodstvom Francija Žnidaršiča organizirano in sistematično izvajali oviranje, odklope elektrike, vode, plina, prevoze in blokade ter oskrbo obrambnih sil.²²

JLA naj bi operacijo na Slovenijo izvedla sorazmerno hitro in brez prevelikih zapletov. Njen napad ni povzročil posebnega presenečenja, saj se je neprestano pričakoval. Mogoče je bilo presenečenje med taktičnim in operativnim, ker se ni točno vedelo, kdaj in kje bo izvedena agresija. Ukrepi v Sloveniji pred razglasitvijo samostojnosti in neodvisnosti so bili takšni, da so bile slovenske obrambne sile že praktično oblikovane, zato so lahko že v začetnem stadiju vojne nastopile proti nasprotni strani povsem neobremejeno in enakovredno.²³

TO je bila ustanovljena z nalogo organizirati, formirati in usposobiti se za namensko delo v vojnih razmerah. V zelo kratkem času je prešla v eno najtežjih oblik delovanja, to je delovanje na začasno zasedenem ozemlju, kjer je imel nasprotnik premoč v tehnično materialnih sredstvih, absolutno pa v oklepno mehanizirani in letalski komponenti. Pri tem je treba upoštevati tudi to, da je bil ta nasprotnik še do nedavnega sodelujoč v prostoru, in to z dominantno vlogo, ter spretno prikrival svojo organizacijsko formacijsko strukturo, kakor da je načrtoval, da bo postal nasprotnik. V celotnih pripravah in poteku bojnih spopadov do odhoda JA iz Slovenije se je kot izredno dobra odločitev pokazala odločitev o ustanovitvi koordinacijskih skupin na pokrajinski ravni, ki so usklajevale bojne aktivnosti med TO, ONZ in CO, pa

²¹ VMSV, Vojna 1991, Dokument RŠTO, Analiza bojnega delovanja TO R Slovenije v času od 26. 6. 1991 do 17. 7. 1991 z dne 17. 7. 1991.

²² Prav tam.

²³ Prav tam. Kar je razvidno tudi iz analiz bojnega delovanja posameznih enot JA, kot npr. v: VMSV, Vojna 1991, »Izvodjenje b/d 1. okbr, Analiza, pov. br. 1206-1 dana 13. 8. 1991«, ki ga je podpisal načelnik štaba oklepne brigade z Vrhnike.

tudi organizacija predhodnega usposabljanja predvsem organizacije in izvedbe štabne vojne vaje Kobra-91 in taktične vaje Premik-91, ki je enote TO izurilo v izvajanju manevra na celotnem področju RS in s tem omogočilo pravočasno in učinkovito uporabo tudi najmanjših enot. Zagotovljeno je bilo nepretrgano delovanje sistema vodenja in poveljevanja, od republiške, preko pokrajinskih koordinacij, do enot ter obratno, kar je bila tudi posledica novega sistema zvez Racal, ki pa ni bil zagotovljen na vseh stopnjah poveljevanja. V koordinacijskih skupinah so se združevali podatki o nasprotniku, ki so omogočili učinkovito obrambo pri izvajanju njegovih specifičnih bojnih delovanj.²⁴

Težišče odločnega bojnega delovanja zoper nasprotnika, s ciljem preprečiti prodor oklepno mehaniziranih sil v globino ozemlja RS, je bilo vzdolž glavnih smeri: Varaždin – Ormož – Ptuj – Maribor, Zagreb – Novo mesto – Ljubljana ter Reka – Ilirska Bistrica – Postojna – Sežana – Nova Gorica. Z neprestanim aktivnim in elastičnim partizanskim bojnim delovanjem vzdolž vseh smeri prodora nasprotnikovi enot je bil cilj upočasniti tempo njegovega nastopanja in mu prinašati čim večje izgube, predvsem v bojni tehniki in živi sili, ter onemogočiti njegov razvoj, hkrati pa, v sodelovanju s CO, izvajati učinkovito obrambo komunikacij in blokado vojašnic JLA ter ob podpori topništva in minometov uničevati nasprotnikove enote, ustanove in objekte. S protidiverzantskimi enotami se je izvajal protidiverzantski boj na širših območjih letališč in pomembnejših taktičnih smereh in objektov, onesposabljali so se nasprotnikovi najvitalnejši objekti, sredstva, tehnika, zveze, poveljniška mesta in preprečevala njegovo zračno desantno delovanje ter oskrba na celotnem območju prodora in razmestitve njegovih sil. Prav tako pa je bila za naše obrambne sile značilna visoka stopnja strokovnosti in kvalitete načrtov v praksi preverjenih nalog oviranja, zavarovanja meje, varovanja objektov, organizacije zbirnih centrov, blokad, POS ter njihova organizacija v štabih in enotah; hitra in učinkovita disperzija velikih količin zaplenjenih MTS, MES iz skladišč JLA; zagotavljanje logistične zagotovitve lastnih enot s strani CO; učinkovito delovanje informativno propagandnega sistema, ki je pozitivno deloval na pripadnike lastnih enot in na prebivalstvo ter nasprotno na nasprotnika, ter ne nazadnje tudi visoko število prebegov in predaj pripadnikov JLA, zvezne milice in civilnih oseb v službi v JLA ter dobro postavljen in izveden sistem zbirnih centrov.²⁵

Po Brionski izjavi se 12. julija 1991 začne načrtovano in postopno odpuščanje – demobilizacija enot TO v posameznih pokrajinah in 30. razvojni skupini ter oblikovanje dežurnih enot, in to: za varovanje državne meje, protioklepnih enot na glavnih smereh, protiletalskih enot, protidesantnih enot na letališčih Brnik in Maribor, dežurnih pokrajinskih intervencijskih protidiverzantskih čet; enote za varovanje objektov republiškega pomena in lastno varovanje štabov in objektov TO ter enote namenjene za minimalno blokado in oviranje stacionarnih objektov JA.²⁶ Dokončni

²⁴ Prav tam.

²⁵ Prav tam.

²⁶ VMSV, Vojna 1991, Ukaz RŠTO št. 804-01/22 z dne 12. 7. 1991 o pričetku načrtovanega postopnega odpuščanja – demobilizacije enot TO.

poraz politike vojaškega vrha JA na slovenskem ozemlju pa pomeni sklep Predsedstva SFRJ o umiku JLA iz Republike Slovenije v roku treh mesecev. Ministrstvo za obrambo RS je na osnovi le-tega izdelalo predlog Republike Slovenije za tehnično izvedbo sklepa Predsedstva SFRJ o umiku poveljstev, enot in ustanov JA iz Republike Slovenije, ki so jih podrobneje opredeljevali na zasedanjih komisije Republike Slovenije pod vodstvom Mirana Bogataja in 5. vojne oblasti JA pod vodstvom generalpodpolkovnika Andrije Rašete, ki je tudi spremljala priprave in premike enot JLA ob odhodu iz Slovenije ter prevzem objektov JLA v varovanje in upravljanje TO. In tako je lahko 26. oktobra 1991 generalmajor Janez Slapar v pristanišču Koper pred postrojenimi enotami TO in milice poročal predsedniku Kučanu o odhodu zadnjega vojaka JLA iz Slovenije.²⁷

Zaključek

Rudolf Maister je bil prvi general v zgodovini našega naroda. Težko bi našli ustrežnejšo osebnost za to zgodovinsko vlogo. Odlikoval se je po preudarnosti in pogumu, imel je izjemen občutek za pravilne odločitve v usodnih trenutkih, poleg tega pa je pisal pesmi in slikal. Na ljudi, s katerimi je prišel v stik, je naredil močan vtis, in kot je zapisal eden od njegovih sodobnikov, se je ob njem marsikdo počutil majhnega. Ko govorimo o Rudolfu Maistru, moramo govoriti o slovenskem častniku, slovenskem razumniku in umetniku. Spoj trojega v eni osebi. Razumeti ga je moč na podlagi različnih prvin: vojaške predrznosti in neustrašnosti, globoke slovenske narodne zavesti, stopnjevanje zaradi vsega hudega, kar je moral kot Slovenec pretrpeti v avstrijski armadi, samozavesti in samovšečnosti, intimnega dojetja, da se mu ponuja enkratna priložnost, da postavi vse na kocko: ali mu bo uspelo slovenskemu narodu in sebi v prid ali pa bo zgrmel v prepad, v smrt. Maistrovo načrtno oblikovanje slovenske vojaške moči, njegove drzne, a premišljene vojaške akcije, neustrašnost kljub velikanski, vendar trhli nasprotnikovi moči, predvsem pa njegovi odločilni načrti za prihodnost Slovenije kar sami po sebi vsiljujejo primerjavo z drugimi, podobno prelomnimi dogodki nacionalne in vojaške zgodovine.

Drugo prelomno obdobje v slovenski vojaški zgodovini, ki krepi domoljubje v Slovenski vojski, je obdobje dveh let, od aprila 1990 do aprila 1992, je bila, po dolgih desetletjih, ki so minila od ustanovitve slovenske vojske generala Maistra, ter vmesnih, na koncu neuspeh, podobnih poskusih slovenske partizanske in slovenske narodne vojske, ustanovljena oborožena sila slovenskega naroda, slovenska vojska. Le-ta se je v odločilnih in za demokratični razvoj slovenskega naroda usodnih trenutkih iz drugorazredne rezervne vojske preoblikovala v sodobne obrambne sile in skupaj s slovensko milico, civilno zaščito in ob podpori prebivalstva, nastopila proti

²⁷ VMŠV, Vojna 1991, Ukaz Predsedstva SFRJ št. 31 z dne 18. 7. 1991 o umiku poveljstev, enot in ustanov JA iz Republike Slovenije; Zabeležke z razgovorov med komisijo Predsedstva RS za razreševanje spornih vprašanj v zvezi z Brionsko deklaracijo in predstavniki 5. vojaškega območja; Predlog RS za tehnično izvedbo sklepa Predsedstva SFRJ o umiku poveljstev, enot in ustanov JA iz RS; Zaključki sestankov med predstavniki Ministrstva za obrambo in 5. vojaškega območja; Poročilo generala Slaparja.

nasprotni strani samozavestno in popolnoma enakovredno ter zavarovala nastajanje in obranila neodvisnost slovenske države. Po vojni se je TO hitro preoblikovala iz rezervne v naborniško vojsko s profesionalnim jedrom ter leta 2003 v popolnoma profesionalno ter sodobno opremljeno in usposobljeno Slovensko vojsko, kredibilno partnerico ostalim vojskam Severnoatlantskega zavezništva in Evropske unije.

In prav odločilna domoljubna dejanja Maistra in njegovih borcev ter oblikovanje oboroženih sil neodvisne Slovenije in njihova zmaga v obrambni vojni leta 1991 predstavljajo eno od temeljnih vrednot Slovenske vojske. So dejavniki in gonilna sila, na katerih temelji odločanje in uresničevanje ciljev in nalog le-te v nacionalnem in mednarodnem okolju, saj izhajajo iz obče človeških vrednot in vrednot slovenske družbe.

Tomaz Kladnik

PATRIOTISM AND THE SLOVENIAN ARMY

S U M M A R Y

Rudolf Maister was the first general in the history of our nation. We could hardly find a more suitable personality for this historical role. He distinguished himself for his prudence and courage, and he had a remarkable talent for making the right decisions in the critical moments. He also wrote poems and painted. He made a strong impression on the people he came in contact with. One of his contemporaries wrote that many people felt small in comparison with him. When we discuss Rudolf Maister we are talking about a Slovenian officer, intellectual and artist – a combination of these three aspects in a single person. He can be understood on the basis of various characteristics: military boldness and fearlessness; profound Slovenian national conscience, intensified due to everything he had to suffer as a Slovenian in the Austrian Army; and intimate awareness that he had a unique opportunity to put everything at stake: either he succeeded to the benefit of the Slovenian nation as well as himself, or he failed and perished. At the end of World War I units under his command were established in Maribor. In terms of the formation these were similar to the pre-war units, but they were nevertheless completely different, especially in terms of the national structures and chains of command. A Slovenian Army was established, but immediately after that it started to lose itself in the army and administration of the new state, just like the other state institutions of the State of SHS.

The second turning point in the Slovenian military history, strengthening the patriotism in the Slovenian Army, was the period of two years, between April 1990 and April 1992. After long decades that had passed since the establishment of the General Maister's Slovenian Army and the intervening attempts – ultimately unsuccessful – to establish a Slovenian Partisan and Slovenian National Army, the armed forces of the Slovenian nation – the Slovenian Army – were established. In the decisive and fateful moments for the development of the Slovenian nation this army was transformed from a second class reserve army into a modern defence force and opposed the Yugoslav People's Army confidently and completely equally in cooperation with the Slovenian militia, civil protection and with the support of the population, thus protecting the establishment of the Slovenian state and defending its independence. After the Independence War the Territorial Defence was quickly transformed from a reserve army into an army of conscripts with a professional core. In 2003 it turned into a completely professional army with modern equipment and training – a credible partner of the other armies of the North Atlantic Treaty Organisation and the European Union.

The methodical development of the Slovenian military power, daring but well thought-out military actions, fearlessness in face of the huge but fragile opponent's power, and especially the resolute plans for the Slovenian future in itself call for a comparison between both processes, so very important for

the Slovenian national history. It is precisely the decisive patriotic actions of General Maister and his fighters as well as of the members of the Slovenian defence forces during the Independence War of 1991 that represent one of the fundamental values of the Slovenian Army. These are the factors and the driving force on which the decision-making and the realisation of goals and tasks in the national and international environment are based, since they stem from the general human values and the values of the Slovenian society.